

Leo Trotskij: Bertram Wolfe om Moskvarättegångarna¹

(25 november 1937)

[Socialist Appeal, 4 december 1937. Här översatt från Trotskij's Writings 1937-1938. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Bertram Wolfe skriver så här angående den stenografiska återgivningen av förhören i Coyoacán (*The New Republic*, 24 november 1937):

Författaren medger att hans tidigare ståndpunkt var att snarare tro på Stalin än på Trotskij, men en förnyad genomläsning av bekännelserna i Moskva tillsammans med det aktuella verket (*The Case of Leon Trotsky*), eller snarare dess avslutningstal, gjorde mig bokstavligt talat överväldigande övertygad om att Trotskij inte kunde ha gjort de saker som han anklagats för under rättegångarna mot Zinovjev-Kamenev och Radek-Pjatakov.²

Detta erkännande vittnar om att Bertram Wolfe är ganska noggrann. Om Wolfe vore en borgerlig jurist eller bara psykolog, så skulle man kunna vara nöjd med detta medgivande. Men Wolfe anser sig vara marxist och är, såvitt jag vet, medlem i en politisk grupp. En marxist skulle först av allt ha frågat sig hur han under ett antal år kunde haft så gravt fel om så ytterst viktiga frågor, eftersom det inte alls är frågan om Stalins personliga anklagelser mot Trotskij utan om en kamp mellan två historiska strömningar – en byråkratisk och en proletär. Moskvarättegångarna var bara en överraskning för borgerliga och småborgerliga brackor. I själva verket förbereddes rättegångarna öppet, inför ögonen på hela världen, under en period på inte mindre än 13 år. De dokument som finns samlade i min bok *Stalins förfalskarskola* vittnar delvis om det. Inte heller kan man tiga om det faktum att den grupp som Bertram Wolfe tillhör, Brandler-Lovestones grupp, har skolats upp i denna förfalskarskola, och Lovestone själv, som på inget sätt är föredöme vad gäller noggrannhet, har gjort sin andel under förberedelserna av Moskvarättegångarna.³

Källan till skenrättegångarna [mellanrubrik från Socialist Appeal]

Denna juridiska komplott är utan motstycke i historien, och är resultatet av den historiskt exempellösa reaktionen mot den första proletära revolutionen. Förfalskningar – filosofiska, historiska, biografiska, politiska, litterära, juridiska – är den oundvikliga ideologiska överbyggnaden på den materiella grund som utgörs av att en ny aristokrati har tillskansat sig statsmakten och utnyttjar revolutionens erövringar. En marxist som öppet deklarerar att Moskvarättegångarna var en gåta för honom tills dess rapporten från förhören i Coyoacán publicerades medger därmed att han inte har förstått den nutida historiens allra viktigaste händelser och processer.

-
- 1 **Bertram Wolfe** var en av ledarna för Lovestonefraktionen i det amerikanska kommunistpartiet (se not nedan) som uteslöt trotskisterna 1928 och själva blev uteslutna följande år på order från Stalin. Fram till slutet av 1937 försvarade han Moskvarättegångarna. Gick senare åt höger och stödde till slut Nixon i valen 1972. Han skrev *Three Who Made a Revolution* (1948) om Lenin, Trotskij och Stalin.
 - 2 *Bertram Wolfe om Moskvarättegångarna*, på marxistarkiv.se, s 2.
 - 3 **Heinrich Brandler** (1881-1967) var en av det tyska kommunistpartiets grundare och dess främste ledare när partiet misslyckades att dra fördel av den revolutionära krisen 1923. Han utsågs till syndabock av Kreml och avsattes från partiledningen 1924. Han anslöt sig till Bucharins högeropposition i Sovjetunionen och uteslöt ur kommunistpartiet 1929. Upprätthöll en oberoende organisation fram till Andra världskriget. **Jay Lovestone** (1898-1900) var en av ledarna i det amerikanska kommunistpartiet på 1920-talet, uteslöt 1929 kort efter att hans internationella allierade, Bucharin, hade fallit. Lovestoneiterna var högeropposition inom kommunistpartiet under 1930-talet men upplöste sin organisation i början av Andra världskriget. Senare under det kalla kriget blev Lovestone rådgivare i utrikespolitiska frågor åt AFL-CIO:s ordförande George Meany.

Vi skulle inte ha börjat med att läxa upp Wolfe i efterhand för hans bristande förståelse, om han hade dragit de *nödvändiga politiska slutsatserna* av sin senkomna upptäckt, det vill säga om han på nytt hade granskat den ståndpunkt som han har intagit under de senaste 13 åren. Men Bertram Wolfe betar sig på helt motsatt sätt. Efter att ha kommit till slutsatsen att anklagelserna i Moskva är en bluff, och att de således bekräftar Vänsteroppositionens prognos om den termidorianska byråkratins degeneration och förfall, så kräver Wolfe att ... vi ska ompröva vår uppfattning. Hur otroligt det än låter så är det faktiskt det han kräver. Moskvarättegångarna och den efterföljande utvecklingen ställde mig inför ett ”nytt dilemma” – förstår ni inte det? Jag påpekade för kommissionen och pressen att Stalin medvetet drev dussintals tidigare revolutionärer till moralisk förnedring och fysisk ruin med ett enda mål: att med hjälp av deras lik kunna rikta ett slag mot Fjärde internationalen och i synnerhet mot mig. ”Nu blir det uppenbart att han (Trotskij) till största delen har gjorts till en djävul för att få till ett fall mot andra – ledare för en ny opposition som vuxit fram mot Stalin och hans metoder bland hans närmaste anhängare.”

Det är helt riktigt. Det är längesedan vi blev medvetna om denna ”dialektik” hos komplotten. Stalin var tvungen att offra dussintals av sina tidigare kamrater för att skapa en inbillad gestalt av den kontrarevolutionäre ärkekonspiratören Trotskij. Och sedan använde han denna gestalt för att krossa alla sina motståndare. Det fanns fler av dem än vad Stalin hade trott. Deras antal ökar. Det är just den kyligt förberedda blodiga komplotten mot oskyldiga människor, bolsjevikpartiets skapare, som inte kan undgå att få byråkratins led att darra.

Det finns inget oväntat i det. Från och med 1931 förutsade vi, ”Vänsteroppositionen”, mer än en gång att den termidorianska byråkratin skulle hamna i allt djupare konflikt med landets utveckling och att denna motsättning skulle bryta ner dess egna led. Precis som partiets demokratiska disciplin har massornas organiserade kontroll för längesedan upphört att existera. Bara ett fullbordande av den bonapartistiska regimen kan övervinna de centrifugala krafterna inom byråkratin. Den nya konstitutionen förbereder detta fullbordande. *Valen kommer i en eller annan form följas av att Stalin blir ”krönt”*. Kälkborgarna kommer att hänföra allt detta till kärlek till personlig makt. I själva verket har den termidorianska regimen inga andra perspektiv än en bonapartistisk kröning. Men det är just nu, när vår prognos blir definitivt bekräftad, som Bertram Wolfe ställer sitt helt oväntade krav – att vi tar våra uppfattningar under förnyad prövning.

Vad händer då (skriver han) med Trotskijs centrala teori att hela den militära och polis- och parti- och statsapparaten var så degenererad att det inte längre kunde uppstå någon opposition (?) inom partiet, och att det var nödvändigt med en ny revolution som den enda vägen till förnyelse?⁴

Vi har aldrig sagt att det inte någonsin kunde uppstå ”någon opposition” inom ”partiet”. Tvärtom har vi hävdad att de centrifugala tendenserna kommer att få det så kallade ”partiet”, det vill säga byråkratins politiska organisation, att falla sönder alltmer. Högern – inte Rykov-Bucharin utan de strömningar som verkligen är för ett återupprättande av kapitalismen – är oändligt mycket starkare i partiet än vänstern. Under beteckningen ”trotskist” skjuter Stalin nu inte bara resterna av den revolutionära generationen utan också de ytterst otåliga förespråkarna av en borgerlig regim. Oktoberrevolutionens traditioner lever otvivelaktigt kvar bland massorna. Fientligheten mot byråkratin ökar. Men arbetarna och bönderna, inte ens de som formellt tillhör det så kallade partiet, har inte kvar några kanaler och hävarmar via vilka de kan påverka landets politik. De nuvarande rättegångarna, arresteringarna, landsförvisningarna, juridiska och utomjuridiska avrättningar, utgör en sorts *förebyggande inbördeskrig* som byråkratin i sin helhet för mot de arbetande massorna, och som den mer konsekventa bonapartistiska delen av byråkratin för mot de andra mindre orubbliga eller mindre tillförlitliga elementen. Om den härskande klicken uppenbarligen närmar sig en fullbordad bonapartism, då är det uppenbart att varje seriös vänsteroppositionell

4 *Bertram Wolfe om Moskvarättegångarna*, s 2.

rörelse måste slå in på vägen till en ny revolution. Men Wolfe drar slutsatsen, att eftersom Stalin skjuter så många människor, så visar det möjligheten ... av en *fredlig* omorganisation av regimen.

Bertram Wolfe såg ett litet stycke sanning, men som vi redan har sagt såg han den ur formellt juridisk och individpsykologisk synvinkel. Det visar att han tillhör den generation marxister som är skickliga på organisatoriska manövrer och schackdrag men helt okunnig i ett marxistiskt sätt att närma sig stora problem. Vi värderar ärligheten i Wolfes erkännande, och det säger vi utan minsta ironi. Men det är just på grund av det som vi råder Wolfe att göra sig av med småaktiga klanartade överväganden, närma sig frågan utan den cynism som kännetecknar Brandler-Lovestone, på nytt studera den sovjetiska revolutionens problem, och på nytt granska sin ståndpunkt från början till slut. Annars kommer Wolfe, med några års fördröjning att bli tvungen att göra nya upptäckter. Och under tiden kommer inte tiden att stå stilla. Problemen är stora. Det finns viktigt arbete att utföra.